

Międzywojenna kodyfikacja prawa w Polsce była jednym z największych, o ile nie największym dziełem związanym z tworzeniem prawa w budzącej się do życia po I wojnie światowej Europie. Pomimo tego, wciąż nieopracowanych pozostaje wiele ważnych, a wręcz kluczowych zagadnień związanych z tworzeniem poszczególnych regulacji przez Komisję Kodyfikacyjną Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonującą w latach 1919-1939. Zasadniczym problemem i barierą, z jaką musiała mierzyć się nauka, był brak materiałów źródłowych. Uniemożliwiało to prowadzenie badań i poznanie szczegółów związanych z pracami Komisji Kodyfikacyjnej, zmierzającymi do unifikacji i kodyfikacji prawa w kraju odrodzonym po 123 latach zaborów.

Celem niniejszego projektu jest ustalenie, czy prace Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej z lat 1919-1939 mogą być traktowane jako fundament współczesnych polskich podstawowych pojęć cywilistycznych. Badania obejmują te działy prawa, które nie zostały skodyfikowane w Polsce międzywojennej, a więc część ogólną prawa cywilnego, prawo rzeczowe, prawo spadkowe i prawo rodzinne (wraz z małżeńskim). Podstawę źródłową badań stanowią unikatowe, nieznanne dotąd źródła do dziejów kodyfikacji prawa w Polsce międzywojennej obejmujące wytwory działalności Komisji, odnalezione podczas badań wstępnych. Dzięki temu badania otwierają nieistniejącą do tej pory perspektywę dotyczącą porównania materiałów z kodyfikacji prawa w Polsce międzywojennej z dekretami wchodzącymi w życie bezpośrednio po II wojnie światowej i późniejszymi Kodeksem cywilnym z 1964 r. oraz Kodeksem rodzinnym i opiekuńczym z 1964 r.

Istnieje kilka powodów świadczących o konieczności podjęcia badań we wskazanym zakresie. Przede wszystkim, do tej pory nie dysponowano materiałami źródłowymi, jakie pozwoliłyby dokonać analiz w zakresie obszarów stanowiących przedmiot projektu. Unikatowe materiały archiwalne, pozwolą ustalić czy wytwory działalności Komisji stanowią fundamenty współczesnych podstawowych pojęć cywilistycznych z tych obszarów, gdzie nie udało się skodyfikować prawa cywilnego (część ogólna prawa cywilnego, prawo spadkowe, rzeczowe oraz rodzinne wraz z małżeńskim). Po drugie, projekt pozwoli wykazać jakie znaczenie w kontekście tworzenia regulacji przez Komisję miały ustawodawstwa państw zaborczych (ustawodawstwo polsko-francuskie na ziemiach centralnych, ustawodawstwo rosyjskie na ziemiach wschodnich, prawo niemieckie na ziemiach zachodnich, prawo austriackie i węgierskie na ziemiach południowych) lub też inne obowiązujące w Europie. Po trzecie wreszcie dzięki projektowi uda się ustalić, jaki wpływ miały wytwory Komisji w zakresie nieskodyfikowanych działów prawa na kształtowanie się prawa w Polsce bezpośrednio po II wojnie światowej (dekretów dotyczących części ogólnej prawa cywilnego, prawa rzeczowego, spadkowego, rodzinnego i małżeńskiego), tworzenie Kodeksu cywilnego z 1964 r., a także Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z 1964 r. Podjęte badania będą miały zatem charakter nie tylko historyczno-prawny, formalno-dogmatyczny, ale również wykorzystana zostanie w nich metoda komparatystyczna.

Projekt pozwoli zatem nie tylko zrekonstruować wytwory działalności Komisji, poznać genezę poszczególnych regulacji stworzonych w okresie międzywojnia, ale również dokonać oceny ich trwałości poprzez pryzmat prawa współcześnie obowiązującego. Umożliwi to ocenę znaczenia wytworów działalności Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej dla współczesności. Realizacja projektu przyczyni się do wypełnienia znaczącej luki dotyczącej wiedzy na temat działalności Komisji w zakresie wskazanym w niniejszym projekcie. Problematyka ta nie doczekała się bowiem do tej pory globalnego opracowania, zaś sam projekt umożliwi prowadzenie dyskusji na ten temat nie tylko na krajowym, ale i szerokim, międzynarodowym forum.